

VÄNDRING I NEPÅL MED TEMÅRESOR

7 - 22 MÅRS 1996

EN RESEBERÅTTELSE
ÅV HÅNSI GELTER
TEMA-RESOR

Deltagare:

Ulla Blumenberg
Gunnel Erlinge
Turid Dalhaug
Edith Lunde
Ulla Edvinsson
Gun Olsson
Sven Engström
Lena Oldfors Engström
Mats Gigård
Elisabeth Dabrowska Hagman
Lena Laaseen
Peter Laaseen
Börje Lundgren
Kerstin Lundgren
Öysten Ring
Bente Skymden
Eva Sjöberg
Lennart Sjöberg
Pia Thulin
Andres Nordqvist
Anja Bakken
Hans Bakken
Åse Marie Sollid

Reselerdare:

Hansi Gelter

Trekk-personal:

| | | |
|-------------------|------------------------|-----------------|
| Sirda: | Nima Nurbu Lama Sherpa | |
| Sherpas: | Lakpa Lama | |
| | Pasang Sherpa | |
| | Pasang Sherpa | |
| | Arg Babu Sherpa | |
| | Jetha Basnet | |
| | Bhote Kaji Sherpa | |
| | Pasang Sherpa | |
| Kock: | Pasang Sherpa | |
| Kökspersonal: | Dawa Sherpa | Lakpa |
| | Raj Kumar | Migmar |
| | Lakpa Jshering | Shaaaila |
| Nattvakt: | Kumar Chhetri | |
| Bärare: (9 dagar) | Amrit Roka | Bishru |
| | Padam Roka | Govinda Pakshin |
| | Amar | Sal Kumar Roka |
| | Bal Bahadur | Bir Bahadur |
| | Bome Bahadur | Rajendra Roka |
| | Jitu Bahadur | Arjun |
| | Lambu | Rana |
| | Karchha | Chudamari |

Dessutom deltog 9 ytterligare bärare under delar av vandringen.

Namaste kära Nepalvandrare!

Jag hoppas att det gick bra att komma hem till ett vintrigt Skandinavien efter de härliga dagarna under gudarnas boning och anpassa sig till vårt "civiliserade liv" igen. Jag ber om ursäkt att denna reseberättelse dröjt men flera resor kom emellan innan jag fick tid att sätta mig ned och skriva ner mina minnen. Ofullständig som de är så kanske de kan vara till viss hjälp vid sorterandet av bilder och minnen. Jag har även noterat alla växter och fåglar jag lyckades identifiera under turen. Håll till godo och glöm ej "**Om mane padme hum**".

DAG 1: Torsdag 7 mars 1996: Skandinavien - Dehli

Med olika anslutningsflyg lämnade vi Skandinavien för att stråla samman i Dehli. Själv lämnade jag ett vintrigt Arlanda med SAS för att via Köpenhamn tillbringa en "lång" natt innan jag landade tillsammans med några ur gruppen i Dehli. Övriga resenärer flög med Finnair via Helsingfors och mellanlanda i Goa.

DAG 2: Fredag 8 mars: Dehli

Vi landade i Dehli strax före åtta medan övriga landade vid 11-tiden och vi ställde fram klockan 3 1/2 timme till indisk tid. Efter pass- och visakontroll samt bagageutcheckning möttes vi av +25 gradig värme och Journey-Travelpersonal som delade ut tageteskransar (dock inte till oss tidiga ankommande). Vi lotsades tillsammans med en TEMA-rundresegrupp till rätt buss och startade transfern inte till Park Hotell utan till det ombokade hotell Oberoi Maidens. Park Hotell var överbokad.

Vägen in till hotellet var en första försmak av Indien med den täta "Dehli-foggen", trängseln, doft av kospillning och det indiska storstadskaoaset. Gamla engelska taxibilar, trehjuliga svart-gula tuc-tucs och vespor trängdes helt utan trafikregler och fartbegränsningar med cyklar, rickshaws och lugnt strövande kor på de hårt trafikerade gatorna. "Våren" har kommit till Dehli med blommande tulipanträd, flamträd och bougenvilla längs gatorna som kantades med mängder av folk som skyndar åt alla håll, folk som står eller sitter i små grupper, kvinnor i färgglada fladdrande saris, livliga basarer och en och annan mager vit ko. Man har just firat "Holi", en vårfestival vid fullmåne som firas i två dagar. Genom att kasta och sprutar färgat vatten på varandra driver man det onda på flykten samt firar att vintern är slut.

Det var skönt att komma in på hotellet och tvätta av sig resdammet. Vi åt lunch på egen hand innan vi åkte iväg på sightseeing kl. 15.00 med guiden Lalit. Vårt mål var en rundresa i Old Dehli. Nuvarande Dehli består historiskt sett av hela åtta städer som har byggts, erövrats och förstörts. Det nuvarande Dehli är en sammanbyggnad av det gamla sjunde Dehli (grundat av Kejsare Shah Jehan) i norr och det nya åttonde Dehli (från 1911) i söder, och är nu Indiens tredje största stad med 12 miljoner invånare (efter Calcutta med 25 milj. och Bombay med 18 milj.).

Vårt första stopp blev det vackra rosenröda Red Fort (Lal Quila) omgivet av en massiv 2,5 km lång mur. Fortet anlades av Mogulkejsaren Shah Jehan år 1638 - 48 och var tänkt som ett palats när han planerade att flytta huvudstaden från Agra till Dehli. Flytten blev aldrig av för Shah Jahans del då han blev fängslad av sin son. Den vackra utsmyckning plundrades vid flera tillfällen men framförallt under indiska revolten mot Britterna 1857. Dess skatter bl.a.

Kohinoor-diamanten (stulen av britterna) och den juvelbeströdda påfågeltron (stulen av perserna) blev lika så plundrade.

Vi klev av bussen i den folktäta Chandni Chowk (månskenstorget) basaren och blev genast antastade av försäljare och tiggare. Över folkmassorna seglade bruna glador på jakt efter matnyttigt. Förföljda av försäljare och tiggare tog vi en snabb anblick av fortet innan vi bordade cykel-rickshaworna för en 40 minuters tur in i Bazaardistriktet.

Vi trängdes först med bilar och chuc-chucks i eftermiddagens rusningstrafik men kom sedan in i allt mer trängre och trängre gågator där vår rickshawor knappt kom fram i folkvimlet. Det var en härlig känsla att uppifrån rickshawen uppleva basarlivet. Vi passerade kryddstånd där kryddorna låg i stora jutesäckar och kände de härliga dofterna av anis, peppar, kardemumma och andra spännande kryddor. Vi passerade fisk- och kycklingstånd med sin speciella stank där man nackade höns och plockade fjädrar. Dofter av matos, avfall och parfym fulländade luktupplevelsen. Vackra silkes-, bomulls- och spegeltyger, bijouterier, mässings- och silverarbeten, hushållsredskap och glittrande religiöst tingeltangel erbjöd en fantastisk synupplevelse. Sentimental filmmusik, indiepop och österländsk religiös musik strömmade ur affärer och bostadshus och överallt de blyga leendena och de förundrande ögon och som stirrade på oss utlänningar.

Vi stanna till en kort stund för fotografering vid trappan upp till Jama Masjid, Indiens största moské med sina höga torn byggd 1644, innan vi återvände till bussen vid Red Fort. Vi fortsatte färden ner mot Raj Ghat, en park vid banken av Yamuna floden. På en svart marmorplattform kremerades här Mathatma Ghandi 1948 och senare även på andra platser i parken Indira Gandhi (1984) och hennes son Sanjay Ghandi 1980. Platsen kändes som en oas i det stökiga storstadsvimlet och det var en njutning att se de fina gröna anläggningarna och alla blommorna. På något vis förnimmande man Mathatma Ghandis fromma budskap i den lugna atmosfären.

Vi fortsatte vidare söderut, passerade på vänster sidan murarna till den 4:e staden Jehanapanah från 1300-talet, gamla fortet Purana Quila från 1100-talet och Dehli Zoo innan vi avslutade dagen med ett besök vid Humayun's tomb från 1555-69 byggt nio år efter den andre mogulkejsaren Humayan död av sin fru Haji Begum. Vi passerade en vacker trädgård där tulpanträden blommade, jordekorrar lekte i träden, bruna mynastarar skrånade och huskråkor kraxade innan vi klev upp på den imponerande tromben med alla dess gravrum för Mogulfamiljen. Byggnaden är en arkitektonisk föregångare till den mer kända Tai Mahal i Agra. Till skillnad från Tai Mahals rosa och vita marmor är tromben byggd i ljusröd sandsten och har formen av en dubbeldom. Den omges av en mindre tomb i lodi-stil byggd åt Isa Kahnar (1547) och en tomb i mugal-stil åt general Akbar (1627).

På vägen tillbaka till hotellet gjorde vi ett kort stopp vid den 42 m höga India Gate, Indiens svar på den franska triumfbågen. På dess väggar finns inskriptioner på 90 000 indiska män som dog under 1:a världskriget som tjänstgjorde åt den brittiska armen och under bågen brinner den eviga lågan för de stupade soldaterna. Vi möttes av små skaror av tiggande barn, kedjade dansande apor, flöjtdansande kobror och en utsmyckad kamel. Vi stannade även till vid Barakhamba Gallery, en butik för Kashmir mattor där vi förevisades förnämliga silkes- och yllemattor. Vi återvände hungriga och trötta till hotellet 19.10 för att senare kunna

avnjuta en kryddstark indisk buffé-middag med indiskt öl eller vin. Det var inga större problem att somna in den natten.

Dag 3: Lördag 9 mars: Dehli - Kathmandu

Efter en bufféfrukost kl. 07.00 och utcheckning från hotellet var det dags för mera sightseeing, nu i New Dehli, som byggdes under den brittiska epoken i början av seklet. Vi lämna hotellet 8.30 och gjorde vårt första stopp vid Rashtrapati Bhavan, presidentpalatset byggt av Britterna 1929. Staden höll just på att vakna och morgonen var varm och disig, på håll i diset längs paradgatan Raj Path (konungens väg) kunde vi se triumfbågen India Gate. Norr om palatset såg vi den moderna cirkulära parlamentsbyggnaden Sansad Bhavan. Vi promenerade upp till grinden av palatset på de ännu ganska folktomma gatorna innan vi sedan fortsatte genom de nyvakna och myllrande gatorna och smogen söderut till kanske stadens lugnaste och skönaste plats, det 5 år gamla lotustemplet Bahai byggt i form av en gigantisk lotusblomma. Just lotusblomman är en viktig symbol i de flesta asiatiska religioner, hinduism, buddhism, jainismen och islam och templet är indiskt centrum för Bahai-religionen, en relativt ny religion grundad av Baha'u'llah i Bagdad 1863 och som har sitt säte i Haifa. Bahai-religionen avser att överbygga och förena de olika världsreligionerna som anses vara olika kulörer av en och samma sak och de olika profeterna olika sändebud för en och samma gud. Templet ska symbolisera de olika religionernas gemensamma grund och saknar helt "värdslig" utsmyckning. Vi fick en kort introduktion i religionen och dess vackra budskap.

Vi fortsatte därefter till stadens södra delar för att besöka Qutab Minar som är ett 72.5 m högt torn byggt 1193 av den förste muslimska mogulen Qutab-ud-din Aibak efter att ha besegrat den sista hindu kungen. Efter en tragisk olycka 1981 är tornet avstängt för besök. I anslutning ligger Dehli's första moské, Quwwat-ul-Islam byggt 1193 på stenar från 27 hinduiska tempel. Vid moskén står en 7 m hög järnpelare rest på 400-talet av hindukungen Chandra Varman, men den är troligen betydligt äldre. Pelaren är ett metallurgiskt under eftersom järnet inte har rostat. Vi testade att slå våra armar runt pelaren bakom ryggen, varvid våra önskningar skulle uppfyllas och de som hade lite problem att nå runt fick snabbt hjälp av "hjälpssamma" indier som sedan ville ha lite rupies som tack för hjälpen.

Efter inhandlandet av några bananer och farväl till vår duktiga guide Lalit gav vi oss iväg till Indira Gandhi-flygplatsen. Incheckningen gick utan problem förutom att Lennart fick för sig att tvätta hela sitt handbagage med en läckande vattenflaska och kl. 13.40 lyfte vi med Indian Airlines (IC813) i en Airbus 320 och erbjöds en fin service där vi serverades en kycklingstuvning, ris, kryddad blomkål, yoghurt och läckra men farliga grönsaker och en likaså farlig men läcker efterrätt.

Efter en flygtid på 1 timme och 20 min där vi fick vår första utsikt över det majestätiska Himalaya var vi framme i Kathmandu 15.00 och vi ställde fram klockorna 15 min. till Nepal-tid. Efter att ha betalat visum, gått genom passkontroll och hämtat ut bagage möttes vi av Samindra från Yeti Travels som eskorterade oss i bussen de 7 km och 20 minuterarna till Hotel Himalaya i Patan, dit vi anlände 16.00. Vädret var vackert i Kathmandu och vi märkte genast att staden var "öppnare" och trevligare än Dehli även om smogen bitvis låg lika tät. Staden var öppnare mellan de trevliga tegel-flervåningshusen som ofta såg ofärdiga ut. Gatuvimlet var minst lika intensivt som i Dehli.

Efter incheckning var resten av eftermiddagen fri och många gjorde sin första shopping i Patan. Andra gjorde sin första bekantskap med Katmandu. Vi samlades 19.30 för information och presentation innan vi bjöds på en läcker middag där återigen grönsaker och smarriga efterrätter skulle undvikas.

Dag 4: Söndag 10 mars, Kathmandu

Efter att ha intagit frukost kl. 7.30 och lämnat pass och foton för trekkingpermit, avreste vi 9.00 för sightseeing i Kathmandu med vår lokalguide Rajbhandari. Efter 25 minuter var vi vid vår första stopp, "aptemplet" eller Swayambonath, en 2000 år gammal (äldsta) buddhistisk stupa. Vi klev av vid den västra sidan och klev upp för en lång rad av trappor där försäljare dukade upp sina varor och tiggare satt. Vi mötte tyvärr endast enstaka resumakaker som bor på sluttningarna runt stupan och normalt uppehåller sig här i stora grupper.

Uppe på toppen av kullen fick vi en fantastisk utsikt över Kathmandu-dalen som låg i morgondis under de 1800-2000m höga bergen som omger dalen. Enligt legenden var dalen en sjö vari fanns en blå lotusblomma kallad Swayambhu (själv-född) med gudomlig lyster som lockade många pilgrimer. Så även en kinesisk munk, Manjushree, som för att kunna titta närmare på blomman klöv klippan med sitt svärd så att sjön dränerades och bildade dalen. På platsen för lotusblomman står nu stupan. Legenderna om sjön har geologer bekräftat. Den vita stupan, där den vita färgen symboliserar livet och det vackra och formen kvinnans vomb var indränkt i gul växtsaft från cypresser som offerats till gudarna. En stupa byggdes ofta kring någon helig relik men i detta fall är det alltså den blå lotusblomman Swayambhu som bestämt platsen. Grunden till stupan har formen som en mandala och symboliserar jorden, varpå domens som symboliserar vatten är byggd. Tornet symboliserar elden, takparaplyet luften och spiran etern. Högt upp tittade Buddhas allseende ögon ner på oss och ut över dalen i de fyra väderstrecken medan vi gick runt stupan medsols. Mellan ögonen finns ett tredje öga som symboliserar kraften i clairvoyansen hos gud. Näsan mellan ögat är ingen näsa utan siffran ett i sanskrit som symboliserar att det bara finns en enda väg, genom Buddhism. Öron saknas eftersom Buddha inte är intresserad att höra böner som prisar honom. Spiran består av 13 etager, symboliserandes de 13 stegen upp till Nirvanan.

Rajbhandari guidade runt oss lite, bl.a. in i gompan (buddhistiskt kloster) innan vi fick lite tid på oss att själva utforska tempel, souvenirstånd och utsikten. Åt öster leder 365 trappstegen ner till staden kantad med statyer av Buddha och andra gudar. Runt stupan fanns bönerullar med mantran "*Om mani padme hum*" (prisad vare juvelen i lotusblomman) på utsidan och ett ark med alla böner på insidan, som när vi snurrar dem förmedlar alla bönen ut i världsrymden. Ett rationellt sätt att snabbt och effektivt tillbe gudarna. På samma sätt sprider vindens rörelser bönerna tryckta på böneflaggorna som dekorerar stupan. Innan avfärden utbröt resans första men absolut inte sista köphysteri men till slut fick vi in alla i bussen för vidare färd mot centrala Kathmandu.

På vägen in passerade vi en bro över den halvtorra heliga Vishnumati floden, och körde förbi Nationella fotbollsstadium innan vi 10.30 klev av vid New Road Gate. Det blev en spännande vandring i folkvimlet in längs New Road mot Dubar Square och vi blev snart förföljda av försäljare vilka kunde vara nog så svåra att bli av med. Vi nådde slutligen Basantpurtorget, där tidigare de kungliga elefanterna huserade, men nu huserade här mängder av gatuförsäljare. Den på hippie-eran kända Freek Street börjar vid torget.

Vi försatte in till den levande gudinnan Kumaris boning, Kumari Bahal-templet. Efter en stunds väntan fick vi se den nu 6-åriga gudinnan snabbt titta ut från övervåningen. Det finns många Kumaris, men denna är den kungliga och mest betydelsefulla. Flickan är gudinna fram till sin första menstruation och enligt en sägen betyder det otur att gifta sig med en Kumari varför många flickor får olyckliga liv, och slutar t.o.m. som prostituerade. Kumarin väljs ur Sakyakastet efter hela 32 kriterier vid 4-6 års ålder. Vi kom sedan ut i kärnan av Dubar square där det var mycket att titta på, här finns över 50 olika tempel, och torget utgör Kathmandus religiösa hjärta. Torget har sitt ursprung från Malla-epoken på 1600 och 1700-talet.

Vi klev in i det gamla trätemplet Kastamandapa byggt enligt legenden av ett enda jättelikt salträd 1590, och som givit upphov till stadens namn. Vi fortsatte sedan upp längs torget förbi det jättelika Shiva-templet Maju Deval från 1690 med dess röda trappor och bakom den Shiva-Paravatitemplet ur vilket Shiva och hans gemål Paravatri blickar ut över torget. Vi stanna till vid den gyllene porten till Hanuman Dhok, det kungliga palatset, som bevakas av apguden Hanuman, en staty från 1690 som är övertäckt med en röd mantel så att apgudens starka manliga kraft inte skall förgöra kvinnorna.

Vi hade inte tid att besöka palatset utan fortsatte förbi Krishna Mandir, ett åttasidigt tempel på vars gård en enorm flock duvor matades. Vi beskådade de erotiska motiven på Jagannathatemplet och stannade till vid den berömda statyn av Kala (svarta) Bhairab, förstörelsens gud, en inkarnation av Shiva. Den användes tidigare som löndedektor (polisstation ligger mitt emot) eftersom de som ljuger framför statyn spyr blod tills de dör.

Vi fortsatte sedan upp längs Asan Jamal gatan till Asantole, hjärtat av gamla staden och en av de mest hektiska platserna i Kathmandu. Här har det turistiska tingeltangel-försäljningen ersatts av små affärer för husgeråd, koppararbeten, tyger, kläder, kryddor, grönsaker, ja allt vad befolkningen i en storstad behöver. Vi passerade det tre våningar höga Annapurna Mandir-templet uppkallat efter den buddistiska skördegudinnan Annapurna, som även givit Annapurnabergen dess namn.

Slutligen nådde vi vid 12.00 Kathmandu Kitchen där vår guide Rajbhandari lämnade oss för en Nepalesisk lunch med ris, grönsaker, vildsvinskött etc., till vilken vi fick "risvin" vilket var allt annat än vin. Eftermiddagen spendera vi på egen hand, själv besökte jag tillsammans med några Om Hari Shrestha för att inhandla tibetanska thankas, dessa vackra handmålade avbildningar av den buddhistiska filosofin som tar upp till 2 månader att måla. De är målade i form av en Mandala som illustrerar de goda sakerna man måste göra för att nå nirvana. I den övre avbildas himmelen och den nedre delen underjorden där djävlar och drakar bekämpas och vägen in till centrum beskriver den långa vägen till upplysning och nirvana.

Efter att ha utforskat Kathmandus spännande gator och tempel tog jag en spännande färd med cykel-rickshaw tillbaka till hotellet. Klockan 18.00 samlades vi för trekk-information. Vår Shirda Nima kom och berättade om vandringen, vi fick tillbaka våra pass och trekningpermit och jag berättade lite om det praktiska runt vandringen innan vi intog middagen kl. 20.00. Fulla av intryck från staden och med förväntan om den kommande vandringen gick vi tidigt till sängs.

Dag 5: Måndag 11 mars: Kathmandu - Pokhara - Naudana

Vi åt frukost 7.30 men kunde denna morgon återigen inte njuta av Himalayas ståtliga bergskedja, eftersom allt låg insvept i en tät moln. Vi sorterade upp vårt bagage, det som skulle vara kvar och det som skulle med på vandringen innan vi åkte iväg kl. 09.00 med Nima ut på Prithvi Highway de 206 km österut till Pokhara. Vägen byggdes 1972 med kinesisk hjälp och har uppkallats efter den nepalesiske konungen som enade landet på 1700-talet.

Vi klättrade sakta uppför Mahabharat bergens västsida till Naubise passet, där den första vägspärren fanns. Vi åkte i en lång kolon av indiska Tata-bussar och lastbilar utsmyckade med girlander och målningar och som bolmade svarta rökmoln efter sig. I norr skymtade (från öst) Ganesh Himal, Himal Chuli och dubbeltoppen av Manaslu, en av Himalayas 8000-toppar. Efter passet ringlade sig vägen brant ner på Mahabharats östsidan där vi följde först Mahesh Khola floden och sedan Trisuli hela vägen till Mugling Bazaar. Vi passerade små livliga byar bebodda av Bahuner och Chhetris. Trisuli är den populäraste rafting (forsränning) floden i Nepal. Efter Benighat, där den stora floden Buri Gandaki förenar sig med Trisuli, blev vägen bättre och chauffören drev på sin Tata-buss för allt vad den gick. Detta är en av de mest olyckdrabbade vägsträckorna just på grund av dess karaktär som fartsträcka. Vi passerade även en demolerad buss som hade krockat med en timmerbil som vält.

På vissa passager blockerade jordskred stora delar av vägen och på många platser var man i färd med att reparera vägbanan efter vinterns jordskred. Naturen gör sig påmind om att hämningslös skogsavverkning slår tillbaka i form av förödande jordskred. Vi pausade vid 10.30 tiden och kunde begrunda stora Salträd med gulnande blad. Salträdet är ett av de heliga träden vars blad används i många sammanhang bl.a. som flätade skålar. Ytterligare en totaldemolerad buss som släpades bort visade hur förödande en trafikolycka kan vara i detta land med små sjukhusresurser.

Vägen kantades av eukalyptus, rumsakacia, kastanjer, sal-, banyan- och pipalträd och den lite lustiga papayan med sina klasar av frukter runt stammen. Vackert blommande träd av hibiskus, röda tulipanträd med blommor på bar kvist, och röda lampbortträd. Buddha (Siddharta Gautama), som är född 560 f Kr i Lumbini här i Nepal, lär ha mediterat under ett pipalträd när han blev upplyst. I vägkanten blommade den vackra *Eupatorium* med sina klasar av blå blomkorgar och *Woodfordia* med sina hängande grenar beströdda med röda små klocklika blommor.

Mugling, en fattig Magar och Gurungby 110 km från Kathmandu och 96 från Pokhara, är en stor mötesplats för bussar och lastbilar från södra Nepal och Indien, Pokhara och Katmandu. Huvudgatan är kantad av små hotell och matställen och på gatan är basarerna uppdukade. Både hungriga och toanödiga strömmande vi in på hotell Bijoya kl 12.00 för en dhal bhat av ris, spenat, blomkål, bambuskott och linssoppa. Hygienen i köket och toaletten (vår första kontakt med ståtoa) var inte förtroendeingivande, men vad gör man när man är nödig och hungrig. Vid det här lagret hade en av våra läkare börjat bli magsjuk och alla var lite nervösa för konsekvenserna efter denna "genuina" lunch.

Efter Mugling åkte vi via en lång bro över Narayani floden där Trisuli från öst möter Marsyandi från väster och bildar den mäktiga Narayani, en stor biflod till Ganges. Strax efteråt passerade vi Marsyandi vattenkraftverk som producerar 1/4 av landets el. Vägen blev

nu återigen smalare och gropigare. 8 km efter Munling passerar vi Abu Khaireni, en liten väg basar där en avtagsväg leder upp till Gorkha där vägens namngivare Prithvi Narayan är född. Som kung av Gorkha erövrade han hela Nepal och var den förste som enade landet. Gorkha är även namnet på de fruktade soldaterna under Narayan och senare i den brittiska och indiska armén som rekryterades från området (Bahuner, Chhetris, Magarer och Gurunger).

Efter basarorten Damauli korsade vi Madi Khola och följde sedan Seti Gandaki floden de resterande 54 km till Pokhara. Vid 15-tiden var det dags för en ny paus där vi kunde sträcka på oss. Här växte den väluktade myntan *Mentha longifolia* med sina lila blomtoppar och den storblommiga *Osbeckia* med 5 rosa kronblad och gula ståndarna i mitten.

Efter att ha passerat flera vägkontroller var vi framme i ett mulet Pokhara vid fyra-tiden. Vi gjorde ett kort stopp vid Hotell Annapurna för att lämna av flygbiljetter, onödigt bagage och toalettbesök innan vi fortsatte upp mot Naudanda på 1425m höjd. Det hade börjat mörkna så vi såg inte mycket av Yamadi Kholadalen som vägen följde. Efter 40 minuter var vi framme och det var mörkt och hade börjat regna då vi klev av bussen, men vi attackerades genast av tiggande barn.

En 10-minuters vandring i skenet av våra ficklampor uppför trappsteg och genom byn ledde oss till vårt tältläger. Vi serverades te medan vi inkvarterade oss i de röda tälten. 19.30 serverades vi middag i salongen (det blå mattältet) och bjöds på en tre-rätters middag av klarsoppa med bröd, dumplings, ris tomatsås, potatis och efterrätt. Nima presenterade efter maten våra sex Sherpa, kocken och de 6 kökspojarna. Dessutom hade vi 25 bärare och en beväpnad nattvakt, ett team på totalt 40 personer. Efter information om morgondagens vandring var det dags att gå till sängs i våra dunsovsäckar till ljudet av nattjagande fladdermöss och skällande hundar. Regnet strilade sövande på tältduken.

Dag 6: Tisdag 12 Mars: Naudana- Sallyan

Vi blev väckta vid 06.25 med en kopp varm te och ett vänligt "mornin' sir, mornin' madame, tii!". En halvtimme senare, medan det snabbt började ljusna blev vi serverade en balja varmvatten för morgontvätten. Jag fick nu mina första förningar om att detta var en mycket speciell TEMA-grupp när både elektriska rakapparater och elektriska tandborstar börja surra i lägret tillsammans med videokameror. En sann teknologisk grupp!

Vädret var fortfarande mulet och det småregna och lägret myllrade av folk, bärare, gäster, försäljare och nyfikna bybor. Kl. 07.15 intog vi matbordet för frukost bestående av flingor, ägg och bröd. Under tiden dukade tibetanska försäljare energiskt och snabbt upp sina varor runt frukosttältet. Efter utdelning av dunjackor, packning och ett intensivt souvenirköpande (nu märkte även Nima att detta var en speciell grupp!) kom vi iväg kl. 7.55 och försäljarna fick packa ihop sina saker igen.

Från Naudanda började vi vandringen, återigen åtföljda av tiggande barn, genom att följa vägen västerut med en fantastisk vy över dalen söderut ner mot Phewa Tal sjön och Pokhara. Ladosvalor flög lågt under de tunga regnmolnen som dock nu höll inne med sin last. Efter ca 1 km tog vi av på stigen söderut ner mot Bhadauri. Denna sydliga led till Chandrakot är mindre trafikerad än Jomsom-leden som följer vägen via Khare och Lumle till Chandrakot.

Stigen började brant utför och det var bitvis halt på de blöta löven och jorden. Vi passerade risfält och små gårdar, mötte barn i uniformer på väg till skolan och passerade byn Pangdur.

Vid 9.30 började det klarna upp lite och vi hörde de karakteristiska lätena av fnittertrastar överallt bland pipalträdräden med sina luftrötter, och längre bort himalaya träskator ropade sitt typiska "kokula-kokula". Svarta drongos och brun myna sågs runt gårdarna där det växte lampborsteträd, benjaminfikus, eldkrona, blomma-för-dagen, änglatrumpet, agave, töreln "high chaparal" och "kristi-törnekrona", hibiskus och blommande träd av julstjärna.

Vi passerade en fin tät alskog med stora ormbunkar där vi tog en rast i en bäckravin med vit kalksten. Solen värmdes nu härligt och temperaturen hade stigit till +28 grader. På stigen växte en liten blå kärringtand och den sköra lilla ljusblå gentianan *Gentiana ornata*, och på sidan av stigen klocknässla, himalayabjörnbär och den brännande himalaya-brännässlan. Berggrunden bestod huvudsakligen av glimmerskiffer vackert skimrande i rött, grönt och metall. Emellanåt passerade vi raviner med kalksten, marmor och kvarsit. På rislutningarna blommade vackert rosa körsbärsträd och röda tulpanträd medan ståtliga popplar, vassgräs och bambubestånd skimrade vackert i motljuset. Vi passerade de första blommande rododendron-träden som strödde sina vackra stora röda blommor på stigen. De läckra blå bären av *Gautheria* drog till sig uppmärksamhet, olja från dess blad används medicinalt.

Efter flera småpauser nådde vi kl. 12.40 lunchplatsen strax innan byn Bhadauri, på en sydsluttning av terrasserade risfält. Här hade kökspersonalen redan börjat förbereda lunchen och tog emot oss med varm saftsoppa medan vi tog plats på den gröna presenningen och njöt av solen. Lunchen bestod av blomkål, bönor, kokt kål, stekt potatis, ost och bröd som intogs medan fem små söta flickor nyfiket betraktade oss. Under lunchen visade flera rovfåglar upp sig, en duvhök (crested gooshawk) passerade snabbt över oss och ute över dalen seglade både en brun glada och svartskuldrad glada förbi och paraden avslutades med en majestätisk stäppörn som på stela vingar gled på uppvindarna.

Kl. 14.00 var det dags att avbryta den njutningsfulla vilan i solen och fortsätta vår vandring förbi gårdar och risodlingar. Under vandringen kunde vi avnjuta en gulärta, en brunsvart törnskata, en ormvråk och två smutsgamar. Smutsgamen är en specialiserad asätare som föredrar benmärg som den kommer åt genom att släppa benknotor från hög höjd som sedan krossas mot stenar och exponerar den läckra benmärgen. Smutsgamen behöver därför inte den kala skallen som många andra gamar har som livnär sig på innandömet av kadaver och därför måste sticka in huvudet i sin middag. Smutsgamen är också en av de få fåglar som kan använda "verktyg" vid ätandet, den kan nämligen "slänga" sten på stora strutsägg som därmed krossas.

Vi rastade vid en taverna i byn Bane Kharka och passerade byn Sallyan där TEMA-grupper tidigare hade camp på skolgården. Högt ovanför byn såg vi nu kullen där vår camp skulle vara så det blev en brant stigning upp innan vi nådde lägerplatsen vid 16 tiden. På vägen upp såg vi en "kattfot" huvudormrot och den stora rosablommande *Osbeckian*. Kullen bestod av en stor gräsplatå med ett ensamt träd. Kökspersonalen var redan på plats och bärarna anlände strax efter oss med bagage och tält. Vi hade en fantastisk utsikt söderut ner i Modi Khola dalen kantad med terrasserade risfält. Rakt under oss hade vi byn Jhobang.

Det hade mulnat upp igen och efter tee och kex kunde vi avnjuta en vacker röd solnedgång över Panchase (2509m) och Modi Kola-dalen. All vår verksamhet, t.o.m. de intima avträden, bevakades noga av en stor skara barn som blev allt fräckare och fräckare tills de till slut t.o.m. började kliva in i tälten innan Sherpas motade bort dem. Barnen (liksom trekk-personal) tittade förundrat på den gruppens gemensamma stretching och efterföljande yoga-övningar.

Vid 18.30-tiden avnjöt vi en "Dahl Baht Dalkar" middag av "linser, ris, och kurry" med potatis, grönsaker, kött och med en pudding till efterrätt. Efter en blomgenomgång i skenet av ficklampor och stearinljus var det sängdags. Efter att jag just ha somnat in väcks jag av ett tjut och ett hejdlöst skrattande från grantältet och nattvakterna var tvungna att bekymrat titta till uppståndelsen. Andres hade vaknat ur en dröm och känt en hand från en "okänd" bredvid sig och fått panik innan han fatta att det bara var Eva som låg bredvid honom. Jo,jo, tältarlivet är inte lätt!

Dag 6: Onsdag 13 mars: Sallyan-Birethanti-Tirkhedunga

Vi väcktes som vanligt kl. 06.00 med en kopp tee och tvättvatten 06.30. Natten hade varit varm (+17 grader) och till morgonen hade äntligen molnen som dolde Himalayas toppar skingrats. För första gången kunde vi imponeras av en fantastisk vy över Annapurnamassivets snöklädda toppar som skiftade nyanser i morgonrodnaden. Framför oss reste sig från öst Varahashikhar (7847m), Annapurna south (7219m), Hiunchuli (6441m), Tarke Kang (7193m), Gangapurna (7485m), Annapurna II (7855m), Machapurchase (6993m) Annapurna IV (7525m), A. II (7937m) och Lamjung himal (6931m).

Medan vi satt och åt frukost utomhus, och skaran nyfikna barn sakta växte igen, försvann Fishtail (Machapurchase) sakta i diset. Frukosten i dag bestod av gröt, bröd och ägg. Kl. 7.55 hade vi packat klart och började vandrigen brant utför på andra sidan kullen. Framför oss hade vi Modi Kholadalgången som vi skulle ner i. Vi passerade först några vackert långbarrade chirtallar innan vi kom in i en tät "djungel" av rododendronbuskar med påvuxen mossa och höga ormbunkar. Flera av rododendronträden hade börjat blomma och snart bar nästan alla en vackert röd rododendronkvist eller blomma. På träden växte orkidéer som ännu så länge bara bestod av de gröna bladen och stora knölar. Stigen var bitvis mycket brant med lösgrus och hade på sina ställen rasat utför slutningen. Kl. 9.20 kom vi in i byn Jhobang där vi mötte skolbarn på väg till byns småskola som vi passera i byns utkant. Skolan skulle inte börja fören kl. 10 med Nima sände iväg en elev till en lärare som snart kom. Vi delade ut våra pennor och skrivmaterial till både lärarnas och barnens förtjusning och fick möjlighet att studera de primitiva klassrummen med de enkla träbänkarna. Hela tiden var vi omgivna av stolta och nyfikna skolbarn.

Kl. 9.50 lyckades vi slita oss från de förtjusande barnen och börja promenera igenom byn och passerade då vackra röda hus, banan- och apelsinträd och odlade fält, allt draperat med de bländvita topparna av AP south och Machapurchase i fonden. Efter byn kom vi ut på en avsats där vi vilade en stund vid en chautara, en viloplats för trötta bärare där man planterar ett träd som skugga, oftast ett pipal och bayanträd tillsammans (representerandes den manliga och kvinnliga principen, jfr yin och yang). Från chautaran såg ner på den livliga byn Nayapool ("nya bron") och vägen till Pokhara som vi hade kommit på till Naudanda.

Vägen leder till Balung i Kali Gandakidalen vilken är en viktig port upp till Jomsom och Tibet, och vägen blev klar så sent som 1993. Den är tänkt att gå hela vägen upp till Jomsom.

Det var en brant nedstigning till vägen och vi blev passerade av lite äldre skolbarn i uniform på väg till skolan i Chandrakot. Vid vägen var det livligt med Tata-bussar som lassade av och på förnödenheter, folk och turister som kom eller skulle till Pokhara. Vi var framme vid Nayapool kl. 10.30. Byn består av en lerig huvudgata kantad av värdshus, matställen, och affärer. Här var delvis liv och rörelse med packhästar som ensamt strövande genom byn och höns sprang mellan benen på folk. I byn börjar den hårt trafikerade Jomsonleden som börjar med en hängbro över floden Modi Khola.

Vi fortsatte sedan på den sk. "Coca Cola-leden" uppkallad efter alla turister. Leden gick ganska långt längs flodens högra sida förbi lodger och restauranger. Vi mötte många bärare med sina karakteristiska naamlo-panband och doku-nätkorgar. Även många indiska handelsmän, igenkännbara på att de bär varorna på axelkorg, var på väg upp i bergen. När vi kom fram till hängbron in till Bhiretanti på 1097m höjd så var den bortspolad av vårfloden och vi fick ta oss över floden på en primitiv bambubro.

Byn består av vackra vitkalkade hus, kaféer och hotell. Här växte opuntiakaktusar längs leden. Invånarna utgörs av thakalis och är buddister, samt några chetrifamiljer. Längs gatan hade man dukat upp souvenirer till försäljning. Här sammanstrålar den turkosblå Modifloden med den mindre Bhurungfloden. I flodbädden svirrade en kungsfiskare fram och tillbaka.

Efter en paus i Bhiretanti till 11.30 började vi klättringen uppför i strålende sol. Vi hade även en stark medvind upp så vandringen uppåt blev ganska behaglig. Från stigen hängde stora buskar av den blålila myntan *Mentha longifolia* och röda klocklika *Woodfordia* (som vi sett tidigare under bussfärden) ut över floden. Vid 11.50 nådde vi så äntligen lunchplatsen, en flodbassäng med ett litet vattenfall. Kockarna var redan i full gång med att förbereda lunchen medan vi tog vi på oss baddräkterna och tvätta av oss. Några försökte ta en simtur i det starkt strömmande vattnet som hade en ganska behaglig badtemperatur (+18 grader). Det var skönt att efteråt sträcka ut sig i den varma solen (+27 grader) i väntan på lunchen. Vid floden såg vi svart rödstjärt fladdra omkring bland stenarna.

Lunchen serverades kl. 12.30 nere bland stenarna och bestod av tonfiskkål, potatis, bönor och bröd. Vid 14-tiden vad det dags att fortsätta och det bar vidare uppför i tryckande hetta och vi följde sedan en flodbädd längs Bhurungfloden. Vi passerade en bro över till vänster sida om bäckfåran som vi senare korsade igen. Vi passerade två hängbroar som vi inte korsade innan en felproportionerad trappa ledde oss upp till byn Hille på 1524m höjd. Här fanns flera lodger och vi tog en dryckespaus med öl och Cola vid Everest Lodge. Elisabet led nu svårt av skoskav från sina nya skor och det branta utförgåendet i början av vandringen (skorna var inte tillräckligt hårt åtdragna för vandringen utför).

Stigen fortsatte härifrån högt över floden på höger sida där vi kämpade oss uppför ytterligare trappor. Vi passerade flera terrassodlingar och ett ensamt ståtligt ormbunksträd. Efter en timme passerade vi över en hängbro över Bhurungfloden och kom kl. 17.20 in i Tirkedunga på 1577m höjd där vi skulle övernatta. Vi tältade på en gräsplan vid utkanten av byn. I väntan på att de sista bärarna skulle komma med vår packning serverades vi te 16.30.

Bergen skymdes alltmer av täta moln och vid 18.30 började det skymma ordentligt. Kvällen var dock fortfarande varm (+24 grader) och vi serverades middagen på lodgeverandan kl. 19.30 i skenet av stearinljus. En presenning och middagstältet skyddade oss mot vinddrag. Middagen bestod denna afton av soppa och "chips", spagetti, tomatsås, stekta potatisar, pumpa och kål. Som efterrätt fick vi en varm fruktskål. Efter middagen blev det en intressant diskussion om livets djupare mening innan vi sent kröp till kojs. Ovanför oss gnistrade nu stjärnorna och natten blev återigen varm (+16 grader) och i mörkret surrade en nattskärva. Senare under natten visslade en dvärguv ovanför lägret.

Dag 8: Torsdag 14 mars: Tirkhedhunga-Gorepani

Morgonen var klar och ganska varm (+15) och vi följde de sedvanliga morgon-procedurerna och åt en frukost av gröt och kokta ägg. Försäljare dukade återigen upp sitt tingel-tangel och lyckades i sedvanlig ordning sälja lite innan vi kom iväg kl 7.30. Dagen skulle komma att bli en av vandringens jobbigaste med en 1273 höjdmeters stigning från Tirkhedungas 1577m upp till Gorepani på 2850m.

Vi började med att gå ner genom byn, över en hängbro, passera ett fint vattenfall och sen börja stigningen upp, upp, upp på en stenlagd trappa rakt upp till Ulleri på 2073m, någon har räknat ut att det är 3767 trappsteg upp till Ulleri! Det blev en ändlös mantran att kliva uppför de fellproportionerade trappstegen men blommande tulpanträd, rododendron och utsikten över AP south och Hiunchuli vita toppar lindrade mödorna. Den vackra taggbladiga mahonian, en orangemagad lövfågel och långa mulekaravaner med vackert utsmyckade djur livade likaså upp det enformiga klättrandet.

Vi nådde Ulleri vid 9.30, som är en liten Magarby med sex lodger och de snabbaste av oss fick en lång och fin paus innan de sista av oss kom upp och hade druckit sitt öl eller vatten. Vi fortsatte upp längs terrasserade risfält med utsikt ner över Bhurungdi Khola dalen, men Annapurna South och Hinchuli hade nu gömt sig i täta moln. Klockan 11.30 nådde vår lunchplats ovanför byn Banthati på 2250m. Banthati betyder "en plats i skogen". Det var skönt att ta av sig vandringsskorna, lappa på den söta saftsoppan och njuta av solen och utsikten över byn där mulkaravaner klunkade förbi.

Medan vi väntade på lunchen kraxade djungelkråkor omkring i träden i väntan på resterna efter lunchen. Enligt hinduism liksom i vår folktro anses svarta kråkor bringa otur, förebådande död eller katastrof. Man tänder därför ljus för att behaga gudinnan Laxhmi som skydd. Lunchen blev återigen vegetarisk med bönor, curryblomkål, vitkål och bröd. På "damtoaletten" växte några ståtliga kannväxter och Daphne (tibast) blommade med vita sköra blommor. Under lunchen mulnade det upp och blev kallt så kl. 13.00 återupptog vi vandringen.

Efter Banthati började den vackra ek- och rododendronskogen igen. Stigen var nu mindre brant. Skogen blev mer och mer trolsk och så tät att solens strålar inte längre nådde marken. I träden växte mossa, lavar, ormbunkar, kannväxter och vita trädorkidéer. Skogen genomkorsades av små porlande bäckar med kristallklart vatten som såg inbjudande ut att dricka, men inte var att rekommendera. Några kunde inte motstå ett dopp i det kristallklara vattnet.

Vi såg även fyra Lagurer på andra sidan bäckdalen. Vi passerade Nayathanti på 2460 m.ö.h. som betyder "ny plats", och består endast av några värdshus där vi tog en välbehövlig vätskepaus. Stigen slingrade sig upp och ner genom skogen och det blev nu något kyligare i skuggan. Fler och fler rododendronträd blommade vackert rött ju högre vi kom och luften fylldes av den syrenliknande doften av de vitblommande Daphne-buskarna. Det var härligt att förnimma den fina blomdoften som ett avbrott mot den karakteristiska doft av hästdynga och periodvis avföring som utmärker den hårt trafikerade leden.

Nima hade sänt en sherpa i förväg att boka en bra tältplats, och när vi kom fram till Gorepani, de sista vid 17-tiden och de första en timme tidigare, hade det mulnat upp och en dimma svepte in över passet. Annapurnas majestätiska topp visade sig dock några ögonblick högt uppe bland molnen. Vi hade passerat själva byn Gorepani på 2775m höjd. *Ghore* betyder häst och *pani* betyder vatten, alltså en vattenplats för hästkaravaner mellan Pokhara och Mustang. I en annan tolkning betyder *Ghora* brunt, alltså brunt vatten. 1969 fanns här bara ett hus där man vattnade mulkaravanerna, men nu finns flera värdshus och restauranger.

Vi gick ca 10 minuter förbi byn upp till Deorali passet (*Deorali* betyder pass) 76 höjdmeter högre upp, där vi hade en fin tältplats bakom en lodge som medger en härlig utsikt över Dhaulagiri, Annapurna, Tukche Peak och Nigiri.

Eftermiddagen användes till shopping bland souvenirstånden på torget där tibetanska försäljare lockade med sina varor. Kvällen blev kylig och vårt "Dinning Hall" blev en vedkaminuppvärmd lodge. Här bjöds vi på middagen bestående av linsoppa och starkt kryddat tunnbröd, stekt ris, potatis, kål, och torkat kött, och som efterrätt vaniljsås. Efter en blomgenomgång var det sängdags inför morgondagens tidiga väckning.

Dag 9: Fredag 15 mars: Vilodag i Gorepani

Vi blev väckta 4.35 med varmt te. Trots detta tog det emot lite att ge sig ut i kolmörkret och kylan. Stjärnhimmeln var dock fantastisk på denna höjd med en upp och nedvänd Karlavagnen och Orion högt över horisonten. Det var 0-grader ute när vi började vandringen de 267 höjdmeter brant upp till Poon Hill på 3193m för att beskåda soluppgången över Himalaya. För många blev detta en ansträngande promenad, att så här tidigt, morgontrött och småfrusen på 3000m höjd klättra upp för de branta trapporna.

De första var uppe kl. 05.30 och alla var på plats när solens strålar kröp fram över bergen 6.25. Eftersom Poon Hill är Nepals bästa utsiktsplats över Himalayabergen var det mycket trång om utrymmet här uppe. Runt oss skiftade de imponerande bergen vackert färg i morgonrodnaden, i väster Dhaulagiri-massivet med Gurja peak (7193m), Dhaulagiri-IV (7661m), D.-V (7618m), D.-III (7715m), D.-II (7751m), Dhaulagiri-I (8167m), Tukuhe (6920m), Thapa pass (5846m) och Dhampus peak (5951m). I norr reste sig Annapurna-massivet med Nilgiri (7061m), Annapurna I (8091m), AP South (7219m), Hiunchuli (6441m), Gangapurna (7445m) Machapurchare (6997m) och AP II (7937m). Bakom Annapurnamassivet reste sig Manaslu (8163m), Peak 29 (7871m) och Himalchuli (7893m) i Manaslu himal-massivet.

Trötta och kalla njöt vi av utsikten. Några försökte värma sig med det kaffe som såldes av påhittiga ortsbor. Vid 7.30 hade vi sett nog av bergen och det tog bara en knapp halvtimme att komma ner till lägret. Halvvägs upp på Poon Hill låg en liten buddistisk stupa med bönevimplar i de fem heliga färgerna blå (himmel och vatten), gul (jord), grön (skog), vit (järn, eller ether) och röd (eld).

Kl. 09 serverades vi en frukost av gröt och flingor, pannkaka, ägg och tibetanskt bröd. Solen värmdes skönt så vi satt och åt i det fria. Därefter var dagen fri. Förmidagen var klar och solen värmdes härligt och många låg och solbada för att få lite "turistfärg". Även kläderna fick sig en välbehövlig tvätt. De flesta smet även iväg till någon lodge för att duscha. Runt lägret blomnade vackra röda rododendronträd som bildade en vacker kontrast till de snöklädda topparna som reste sig mot norr (Annapurna) och väster (Daulagiri). Handeln var likaså i full gång och en mindre köphysteri bröt ut när alla inspirerades av varandras inköp.

Vid halvtolv-tiden börja några moln dyka upp och trots värmen (+23 grader) kändes det kyligt i skuggan. Kl. 13.00 serverades vi lunch bestående av korv, brödpannkaka, potatis, och kål, samt varm ananas som efterrätt. Vi satt ute i det fria och åt och över passet seglade lamgam och himalayagam förbi ner i Kali Gandakidalen, världens djupaste dal med en höjdskillnad på över 6000m mellan dalbotten och 8000 metertopparna Dhaulagiri och Annapurna. Vid Tatopani (*tato*=varmt) i dalgången finns varma källor. Från Gorepani tar det 4 dagar upp till Jomsom.

Efter lunch hade jag en liten genomgång om hur Himalayabergen bildats, geologi och stenar. Täta molnbankar började nu dra in över passet och det blev genast kallare. Ett rykte om fina vykort gjorde att många av oss samlades på en lodge nere i Gorepani där vi bjöds på te medan vi valde vykort. En inbjudande cirkelrund logebyggnad drog till sig vår uppmärksamhet eftersom man där kunde köpa Kukuri-rom och tee.

Klockan 18.30 serverades återigen middagen i vår Dinning Hall och bestod av pumpasoppa och popkorn (!), blomkål, potatis, vårrulle (grönsakspiråg) tomatsås, potatis och som efterrätt ananas. Efteråt var det dansuppvisning av byborna nere vid torget under en gnistrande klar stjärnhimmel. Nima kom riktigt i gasen med dansen mot slutet och vi fick även möjlighet att delta. Under natten satt en uggle och hoa "Ho-ho, ho-ho, ho-ho" vid tältlägret

Dag 10: Lördag 16 Mars: Gorepani-Banthanti

I dag var det dags att börja återfärden och vi väcktes som vanligt med te kl. 06. Morgonen var återigen klar men med små molntussar över topparna som glödde vackert i morgonljuset. En rödstjärt satt och underhöll oss med sin vackra sång medan vi avnjöt vår frukost av gröt, musli och tunnbröd.

Kl. 08 lämnade vi ett uppvaknande och kyligt Gorepani. Eftersom byn har bara några år på nacken och invånarna kommer från betydligt lägre höjd fryser de minst lika mycket som turisterna på denna höjd. Leden till Ghadrung började vid det lilla torget i Deorali och passerar skolan innan stigen försvinner in i rododendronskogen och vi börja klättra uppför gräsängar och genom gles lövskog. Doften av Daphne stod nu åter tung, och här blomnade röda rododendronen mer intensivt än någon annan stans. Tibasten (*Daphne*) kallas på Nepali

för Dahl av vilkens bark man gör nepalesiskt papper. Gandrungleden är inte så turisttät som Jomsomleden och går genom ett av Annapurnaområdets vackraste och mest orörda skogsområden där det är lätt att gå vilse i den mycket täta skogen med alla förgrenande boskapsstigar.

Stigen började klättra brant uppför och vi passerade tre ängar som delvis var snötäckta och varifrån vi hade en vacker utsikt över Poon Hill och Dhaulagiri-massivet. På ängarna pausade vi för att fotografera den vackra utsikten över Daulagiri med knallröda rododendron i förgrunden. Vid en glänta med en husgrund där bärarna hade tagit paus tog vi ett gruppfoto och Nima höll på att drunkna i alla kamerorna. Vi klättrade uppför en smal åsrygg som vi sedan följde och erbjöd oss en fantastisk vy över Dhaulagiri och Annapurna. Skogen var här en tät sagoskog med ceder, rododendron och bambu draperade med lavar och mossor. Jag spanade efter den röda pandan som skall hålla till i skogen men utan resultat. Den är rödlistad av WWF, dvs en utrotningshotad art, vilket kan förklara dess frånvaro.

Vi klättrade uppför och nedför åsen som nu övergått till cederbarrskog och vi passerade vandringens högsta höjd på 3300 m.ö.h. På nordsidan av åsen gick det utför och här låg en massa snö kvar på stigen. Vid 10-tiden passerade vi ett nytt Deorali (=pass), en liten glänta med en enkel lodge där vi tog en välbehövlig paus. Efter Deorali slingrade sig stigen kraftigt utför en smal och lerig stig som bitvis var otäckt hal. Vi klättrade på trappor nedför en bäckravin till den porlande Motlung Khola och passerade vackra vattenfall och gick bitvis i flodfåran. Det rädde en härlig vårkänsla i bäckravinen med den porlande bäcken och den skira grönskan. Vi hitta en vackra vit fjällglim, den fina gentianan igen och små blålila primula längs stigen. Stigen fortsatte längs bäckravinen nu under en hög klippa på vänster sida. Strax före 12 pausade vid ett vad, och många badade fötterna i det klara vattnet.

Vi passerade en träbro över bäcken och fortsatte längs den höga klippan innan vi återigen kom in i en fantastisk vacker och lummig lövskog som påminner om Tolkiens sagan om ringen. Strax efteråt kom vi fram till några lodger i Banthanti, som betyder hus (*ban*) i skogen (*thanti*) på 2194m höjd. Banthanti ligger vid botten av en ravin och består av flera Gurung lodger. Vi fortsatte förbi byn ca 10 minuter till Tranquility Guest House där våra kockar mötte med varm saft innan vi vid 13-tiden serverades lunchen bestående av spenat, ärtor, plättar och leverpastej. Vi satt på gårdsplanen till lodgen och kunde njuta av de skogsklädda kullarna som skiftade i olika gröna kulörer och exploderande i vackra röda rododendronträd. Det var återigen skönt att sträcka ut sig i en liten siesta i solen efter maten innan vi stördes av en mulkaravan med tunga skifferstenar.

Klockan 13.45 började vi vandringen igen nu ganska rakt på väster sida om en kulle förbi härliga bambubestånd. Stigen slingrade sig sedan smalt längs en brant sluttning ner mot Modi Khola-dalen och plötsligt stod vi på en hög utsiktsplats, Clear Wiew Lodge högt över floden och med en fantastisk utsikt ut mot Modi Khola-dalen och byn Ulleri som klamra sig fast på sluttningen vi passerade uppför för några dagar sedan. Ovanför oss reste sig en imponerande klippa.

Härifrån bar det 150 m brant ned först genom skog och sedan genom bambusnår. På klippan såg vi en repstege som honungsjägarna använder för att komma åt binas bon. Längst nere i ravinen korsade vi en biflod till Motlung Khola över en träbro innan det på andra sidan bar

brant uppför igen genom en trolsk skog. Klockan 14.50 nådde vi byn Tadapani på 2200 m.ö.h. där vi tog en välbehövlig paus. Tibetanska försäljare lockade återigen med vackert uppdukade bord och gjorde återigen en fin förtjänst på gruppens starka köpvilja. Det blev snart kallt igen när det mulnade upp så vi fortsatte vidare genom en trolsk rhododendronskog där vi hörde vita lagurer uppe i trädkronorna.

Vid 16-tiden nådde vi vår glänta som var vår lägerplats. Här hade kökspersonalen redan påbörjat förberedelserna för kvällsmålet. Tunga moln svepte tyvärr in bergstopparna som reser sig högt över gläntan och vi kunde bara invänta kvällsmålet som serverades 18.30 i form av kokt ägg, spaghetti, kål och potatis. Efter maten berättade Nima sin fängslande livshistoria. I nattens mörker kunde jag höra tjut och skrin över "spindlar och odjur" i tälten.

Dag 11: Söndag 17 mars: Banthanti-Ghandrung-Landrung

Vi väcktes kl. 06 och avnjöt vårt morgontill till en fantastisk utsikt över A.S. och Machapurchare som nu reste sig mäktigt framför oss i det disiga morgonljuset. Morgonen var något kylig (+10 grader) och medan vi avnjöt vår frukost av gröt, müsli och brödkakor försvann de ståtliga bergen sakta i molnen igen.

Vi återupptog vår vandring genom den trolska rododendronskogen 7.50, först ganska plant, sedan längs en svag sluttning ner till Hill Side Paradise Lodge i Bangi Charga som vi nådde 8.10. Namnet betyder buffel (*bangi*) gräsområde (*charga*) härifrån hämtade kökspersonalen vårt matvatten till lägret. Avståndet gjorde att vi inte fick något tvättvatten på morgonen.

Härifrån leder två stigar till Gandrung. Vi följde den vänstra som slingra sig brant ner längs en bäck och förbi vackra små vattenfall. Återigen såg vi många vackra orkidéer och de bruna kannväxterna. Vi hörde det karakteristiska "whoo-whoee-whoee" av en vittfläckad fnittertrast och längs stigen växte primulor, hedblomster, gullris och taggbladigt *Mahonia*. Vi passerade forsande bäckar och kom ut i värmen när skogen glesnade.

Vi pausade 9.30 i en glänta med en fantastisk utsikt över Hinchuli-toppen medan Machapurchare gömde sig i täta moln. Fyra Himalayagamer kom seglande över oss på termikvindarna. Vi passerade Paradise lodge 10.00 och Snow wiew lodge 10.15 innan stigen började plana ut och gick igenom en vacker alskog genom vilken vårbäckar porlade.

Vi klättrade uppför och runt en klippkant varefter de första risfälten dök upp strax innan vi nådde Gadrung, på 2010 m.ö.h., Nepals näst största gurungrby med 7000 inv. Av bebyggelsen framgick att byn har många välmående invånare, f.d. soldater som har dragit sig tillbaka från gurkhaarmen. De sparade förtjänsterna har lagts ner på de vackra vita stenhusen. Byn består av tre delar. Den översta delen som vi första passerade består av löst sammanhållna lodger. Därifrån leder en brant stenbelagd stig ner till mellersta byn av täta hus och smala gränder. I den lägsta delen ligger lodger, skolan, läkarstation, poliskontroll och ACAPs huvudkontor (Annapurna Conservation Area Project). I Gandrung ansluter även leden från Birethanti och här börjar leden upp mot Chomo och Annapurna Base Camp.

Vi passerade en privat småskola där barnen just hade morgonsamling kl. 10.00. Med militärisk kadaverdisciplin blev barnen uppställda och drillades i "givakt-lediga-givakt-lediga" innan ett militärisk upprop efter nummer genomfördes. Vi fortsatte ner genom vindlande

små "gator" mellan husen tills vi 10.30 nådde ACAP-kontoret. Vi rastade vid helikopter-landningsbanan utanför ACAP-kontoret. Där kunde vi njuta av en fantastisk utsikt över Modi Khola dalen och byn Landrung på andra sidan. Ett stort landras tvärs över dalen stack i ögonen. Nedanför oss låg byskolan där blåuniformerade barn lekte. Det kändes som att sitta i Shangri-La (hidden valley) med de imponerande bergen till vänster och den soldränkta terrasserade dalgången som sträcka sig bort åt höger. Bakom oss klängde sig byn på den branta sluttningen. Vintern och vardagen hemma verkade så långt borta.

Vid 11.45 tittade vi på en film om ACAP projektet och köpte broschyrer och vykort innan vi kl. 12 började förflytta oss ner till lunchplatsen vid Hotel Namaste i utkanten av byn. Moln började skymma solen och det blev genast kallt i skuggan. Vi satte oss på presenningen och njöt vi av de värmande solstrålarna mellan molnen och utsikten över byn och dalgången. Ovanför oss reste sig A. South och Hinchuli bakom molnen. Himalayagam och tornfalk passerade förbi ovanför oss.

Kl. 12.30 blev vi serverade bruna bönor korv, kokt kål, stekt blomkål och potatisbullar samt ananas till efterrätt. Vi återupptog vandringen 13.40 och framför oss hade vi 3000 trappsteg ner till floden Modi Khola och 700 branta höjdmeter att ta oss nedför. Vi passerade risfält och små gårdar med vattenbufflar och tiggande barn. Vid hängbron som korsar floden på 1370 m.ö.h. tog vi en 1/2 timmes paus och flera av oss passade på att ta sig ett renande dopp. Vattnet var här ganska kallt, +13 grader men solen och den varma luften (+24 grader) lindrade.

Detta var andra gången vi passerade Modi Khola, tidigare passerade vi den nere vid Birethanti. Vi såg inte till några honungsjägare, bybor som livnär sig på att samla honung längs klippväggarna. Här klättrar de på repstegar nedför klipporna ner till bibon och petar med hjälp av en pinne ut vaxkakorna. Vi såg inte heller till den lilla grå-gröna honungsguiden ("orange rumped honeyguide") som livnär sig på bin, deras larver och bivax och som har förmåga att leda människor och djur fram till bibona.

Kl. 15.30 påbörjade den branta klättringen upp till Landrung på 1650 m.ö.h., en gurungby med täta vitkalkade stenhus och många fina lodger. På vägen upp började först stora tunga regndroppar falla från skyn och när de flesta hade nått upp till första lodgen i Landrung vräkte regnet ner från tunga svarta moln som täckte den övre delen av Modi Khola-dalen och bergen. Åskan mullrade mellan bergen när de sista i gruppen dyblöta nådde lodgen.

Våra köpglada damer hittade snabbt några färdigdukade souvenirbord inne i de mörkaste delarna av Lodgen och började genast sina väl inarbetade prut-rutiner i skenet av ficklampor och stearinljus. Vid 16.40 hade det tunga regnet slutat och vi återupptog vandringen genom byn där medlemmar ur gruppen kom fram ur olika lodger. Någon hade hittat en professionell massör och låtit sig bearbetas under regnet.

Vi fortsatte bortanför byn över risterrasser och förbi lodge med en enorm utsikt över Modi Khola-dalgången som trolskt belystes genom de tunga regnmolnen och upp mot Gandrung på andra sidan dalgången. Trötta efter den branta ned och uppstigningen genom Modi Khola dalgången kunde vi konstatera att vår ordinarie lägerplats var redan upptagen och vi fick fortsätta en halvtimme längs utmed bergsväggen. En mindre dispyt utbröt mellan Mina och

några i gruppen huruvida en liten varelse uppe i ett träd var en apa eller ett barn. Först när Nima uppmanade barnet att klättra ner avgjordes frågan till allas förvåning.

Efter en sista brant stigning nådde vi 18.15 Hilltop Ram Lodge där våra tält höll på att resas. Den resande massören hade nu fullt upp inne i tälten tills Nima bestämde sig för att han utgjorde en säkerhetsrisk, eftersom han var okänd i trakterna. Tunga moln täckte dalen och vid 19.0 tiden mörknade det rejält. Nu tändes den elektriska belysningen i Gandrung som gnistrade mot oss över dalgången. Det kändes lite ovant att se en elbelyst by här uppe.

Kl. 19.50 serverades vi i salongen middagen bestående av en ägg- och tomatsoppa, dumplings med spenat, pumpa, potatis och sås. Efterrätten lät vänta på sig rejält och några började redan skruva oroligt på sig när plötsligt Nima, alla Sherpa och kökspersonalen tågade in i tältet med en födelsedagstårta för att uppvakta Peter som enligt ryktena lär ha fyllt "31". Personalen överlämnade en orkidékrans och lyckönskingsblommor och som en gåva från TEMA och Trekk-personalen fick Peter en vacker Nepalesisk hatt som han med stor värdighet och pondus bar resten av vandringen. Hatten är en yrkesuniform för alla offentliga personer och måste bäras när man besöker myndigheter i Nepal, och Peter såg verkligen ut som en bemyndigad Nepalesare i hög position. Efter firandet berättade jag lite om Nepals fascinerande historia innan vi 21.30 gick till sängs. Natten var ljum (+17 grader) och ganska så blåsig.

Dag 12: Måndag 18 mars: Landrung-Pothana-Dhampus

När vi blev väcka som vanligt kunde vi konstatera att nattens vind hade rensat skyarna och vi kunde nu återigen avnjuta de snöklädda topparna av Annapurna South och Hiunchuli i norr. Mynnastarnarna satt och skräna högt i sitt vårrus medan vi intog vår frukost av gröt, pannkakor, stekta ägg och omelett.

När vi startade vandringen 07.50 vibrerade skogen av vårlig fågelsång och det var med ganska lätta steg vi började gå längs bergsväggen och passerade en gammal kvarn där en hängbro var bortspolad av ett stort ras och ersatts av en primitiv stockbro. Sedan bar det återigen brant uppför genom en vacker skog i skuggan och nådde vi den tibetanska byn Tolka vid 9.20. Byn ligger på 1850 m.ö.h. och är ganska utspridd med många lodger. Vi kunde fortfarande se A. South och Thichuli längst in i Modi Kholadalen och nedanför oss hade vi ett vackert landskap med vidsträckta vyer över Modi Kholadalen.

Härifrån blev det lite plattare och gick lite nedåt innan vi började klättra uppför igen genom en vacker lövskog. Vi följde en rygg i den mörka skogen, korsade en liten bergbäck inbäddad i mjuk grönska och passerade en mindre lodge innan vi nådde Nice Wiew Lodge i Deolari varifrån vi kunde se ner i två dalgångar, dels Modi Kohla-dalgånen bakom oss och dels i Idikholaflodens dalgång framför oss. Vi kunde även för sista gången avnjuta anblicken av Daulagiris topp som stack fram över ett pass, samt Annapurna South och Hiunchuli.

Vi vilade ett tag och snappade sol och stärkande vätska innan vi 10.25 fortsatte vår vandring. Vi gick nu svagt uppför längs en bergsrygg och började vid en chauteera (viloplats) gå utför längs krönet på åsryggen. Vi började nu möta en hel del trekkare med bärare på väg till Annapurna Base camp, liksom bärare med proviant till lodgerna. Fnittertrastar väsnades

överallt i buskarna och vi passerade kvinnor som hamplade foder uppe i träden. Vi passerade Bichok och sedan var det lätt vandring till Pothana som består av flera lodger på 2035 m.ö.h. Vi anlände 11.20 till lunchplatsen som låg bakom byn på en gräsplatå med utsikt över Mardi Kholas dalgång, Pewasjön och Pokhara. Innan vi kunde slå oss ner i gräset vid sluttning var en soprensaktionsaktion nödvändig, platsen hade blivit rejält nedsmutsad med sopor sen förra gången jag lunchade här. Solen stekte nu härligt och det blev nästan olidligt i solen. Kl- 12.45 serverades vi friterad blomkål, potatis, pannkaksbröd, tonfiskkål och som efterrätt en fruktsallad. Nedanför oss gnistrade Idikholafloeden i den djupa dalgången och bortanför en bergsrygg Pewasjön vid Pokhara. Även Pothana är en tibetansk by och flera souvenirstånd lockade återigen till fler inköp.

Klockan 13.30 återupptog vi vandringen som nu var ganska lätt utför genom vackra skogar innan vi kom ner till gårdar och terrassodlingar. Vi blev lite förvånade när vi redan 14.30 var framme i Dhampus, en Gurungby som sträcker sig flera km från 1700m till 1580m höjd. Vårt tältläger låg på ca 1600 m.ö.h. på en gräsplatå en bit ovanför byskolan. Dhampus har ett 10-tal lodger och byn är ökad för att husera traktens tjuvar och banditer, och det lär fortfarande ske rån och överfall i området. Oftast är det dock arbetslösa ungdomar från Pokhara som kommer upp hit och begår överfall mot turister. Tibetanska försäljare var snabbt på plats och dukade upp sina souvenirer vid tältplatsen. Byns dåliga ryckte inbjöd inte till några längre utflykter men åtskilliga hittade den "lokala baren" i en trevlig lodge att tillbringa eftermiddagen på med lite Kukuri-rom och annat. Middagen serverades 19.00 och bestod av grönsakssoppa, potatismos, kål, grönsakssås, och fruktsallad. Till ljudet av skällande hundar somnade vi in denna sista natt i fält.

Dag 13: Tisdag 19 mars: Dhampus-Suikhet-Pokhara

Vi väcktes som vanligt kl. 06.15 och det blev en klar och varm (+17) morgon. Bergen visade upp sig från sin bästa sida och vi kunde avnjuta den ståtliga Annapurna South, Hiunchuli och Machapurchase med Annapurna II, A. IV och Lamjung Himal bakom.

Kl. 7.15 serverades vi frukost bestående av gröt, müsli, tibetanskt tunnbröd (*chappati*) och ägggröra. De tibetanska försäljarna gjorde ett sista tappert försök och dukade snabbt upp sina föremål, trots god handel under gårdagen. Fulla ryggsäckar med souvenirer och trynande reskassa till trots lyckades de även denna morgon sälja lite. Ett sannerligen köpglatt gäng (enligt Nima!)

Kl. 08 började vi resans sista dagsetapp och solen kom återigen fram efter att ha molnbetäckts under frukosten. Genom Dhampus byn mötte vi en mängd kvinnor som hade bråttom upp i skogarna för att hämta ved. I lodgerna kunde vi se flitiga skolbarn göra sina läxor. Halvvägs ner passerade vi en liten Buddistisk gompa. Här nere började det bli rejält varmt igen. Stigen följer små bevattningskanaler förbi terrassodlingar, och man kunde gå olika vägar ner. När vi nådde ner till en gles lövskog började stigen klättra brant nedför mot Yamdiflodens dalgång och Suikhet vid vägen mellan Pokhara och Baglung. Vi nådde Suikhet 9.40 och trötta, glada och lite vemodiga konstaterade vi att nu var vandringen över, bakom oss hade vi ca 70 km vandring med ca 80 000 trappsteg och upplevelser som det kommer att ta lång tid att smälta.

Vid Suikhet var del liv och rörelse med mängder av påträngande försäljare, bl.a. de vi mötte vid vårt första läger i Naudanda. Bussar lastade av och på turister och bärare. Kl. 9.50 hade vi lastat in all packning och alla bärare i vår överlastade Tata-buss för en skakig bussfärd de 30 km till Pokhara.

Kl. 10.30 var vi äntligen framme vid vårt Hotell Annapurna. Bärarna sorterade upp och torkade all packning på gräsmattan bredvid hotellet medan vi avnjöt en efterlängtat och skön dusch på rummen. Hela nio dagar sedan vi sist kunde duscha i varmvatten! Vi åt lunch i vårt mattält kl. 13.00. Vi serverades soppa med tunnbröd, kyckling, ris och kål och som efterrätt en chokladkaka. Eftermiddagen var sedan fri att utforska Pokhara. Vissa tog sig in till centrum medan andra tog sig ner till Lake District vid Phewa sjön för mer inköp av souvenirer.

Avskedsmiddagen intog vi i mattältet i trädgården och som vanligt serverade våra sherpas oss löksoppa och tunnbröd, ris, kyckling, kokt potatis, spenat och blomkål och äppelpaj. Efter maten sorterade sherpa upp våra klädgåvor i lika många högar som trekkpersonalen. Sedan lottade vi ut varje hög till en bärare. Efter ett kort tacktal av mig delade jag ut vår dricks till trekk-personalen varefter sångtävlingen började. Först framfördes som den förnämliga "Jag är en TEMA guide (se nedan). Nima stämde upp sin personal i tekking-sången "Resam fire ree" som kontrades med "Vi går över daggstänkta berg". I fjärilssången "Sing-sing rec" var jag tvungen att delta i fjärilsdansen med Nima. Med hjälp av lite kukuri-rom fortsatte Nima leda sin grupp med tupp-sången, "Kuckuri-taa", "Shing-shinme", "hick-sången" och andra nepalesiska sånger, till vilka det även dansades glatt. Efter några vackra kontringar med "Kostervalsen", "Så här vajar moster", "ju mer vi är tillsammans" och den traditionella (jo det är sant!) avslutningen med "Hej tomtegubbar" (dock saknade Nima den traditionella Lucia-sången som ofta sjungs oberoende av årstid) var det dags för de tre nationalsångerna (svensk, norsk, nepalesisk) innan vi avslutade med avskedssången "Namaste, världen är liten, hoppas vi ses någonstans, någon gång". Klockan var nu 21.30 och alla gick nöjda till bädds. Inte heller denna natt slapp vi inte undan skällande hundar.

Dag 14: Onsdag 20 mars: Pokhara-Kathmandu

Vi serverades en kontinental frukost 7.30 på hotellet med stekta ägg och toast, medan våra bärare förberedde sin bussresa tillbaka till Kathmandu. Vi samlade vårt bagage i lobbyn för transport till flygplatsen varefter vi åkte på en liten Sightseeing kl. 09. Lagom till avfärden kom Eva och Kerstin springandes med hjärtat i halsgropen, de hade just "rymt" från en skraddare som totalt har misslyckats med sin sari-kreation åt damerna. Äventyret lär ha kostat 20 dollar och mångas kvarters omväg förbi skraddaren för att inte bli upptäckta.

Vi åkte ut på huvudvägen som fortsätter 187 km ner till Indiska gränsen och stannade till vid Davids Falls, ett vattenfall där utloppsvattnet från Pewasjön dyker ner i en 1 km lång underjordisk tunnel. Namnet kommer efter en turist som med sin flickvän dödsstörtade ner i floden här. Ingången till vattenfallen kantades av souvenirstånd som återigen gjorde sig en fin förtjänst på gruppen. Vi promenerade sedan upp till det tibetanska flyktinglägret för att beskåda mattillverkning och mattförsäljning. Ett och annat halsband, böneflaggor, masker, kryddor inhandlades tillsammans med handgjorda mattor innan vi kl. 11.00 återvände till Hotellet. Varifrån vi sedan promenerade över till Flygplatsen och "checkade in".

Nima hade förberett det mesta så allt gick smidigt till och vi kunde på utsatt tid 12.45 boarda Herkules 748 propellerplanet och flight 3Z121 med Necon Air. Flygningen tillbaka till Kathmandu varade vara 35 minuter men tyvärr såg vi inte mycket av Himalaya som doldes bakom täta moln.

Kl. 13.20 landade vi och Samindra från Yeti Tours tog emot medan Nima tog hand om bagaget. Tyvärr kom aldrig Nima till hotellet för ett riktigt avsked - det kändes lite snopet. Kl.14 checka vi in igen på Hotel Himalaya, där vi på egen hand intog lunch.

Kl. 15.00 kom vår lokalguide Rajbandhari för en ny sightseeing i Kathmandu. Vi styrde färden 35 min nordöst till Braktapur en av huvudstäderna de tre forna Malla-kungarikerna i Kathmandu-dalen (de andra var Kathmandu och Patan). Vi parkera några kvarter från den västra huvudporten genom vilken vi direkt kom in på Dubar square. De flesta byggnaderna runt Dubar square härstammar från 1700-talet och har under 1970-talet restaurerats med västtysk hjälp, och är nu upptagna som FN's World Heritage Sites. Bhaktapurs dubar square är större Kathmandus och mindre belamrad med tempel är den i Patan. Mycket förstördes under jordbävningen 1934 och har inte återuppbyggts.

När vi passerade den stenlejonbevakade porten såg vi statyerna av de fruktade Bhairab och Durga, de fruktade manifestationerna av Shivas och hans gemål Parvati. Strax innanför porten passerade vi ett par mindre tempel och de stora Krishna och Shiva templen innan vi stod framför Kung Bhupatindra Malla statyn utanför det kungliga palatset. Bakom statyn reste sig stentemplet Vatsala Durga från 1672. Palatset byggdes av Yaksha Malla på 1400-talet och har byggts om och till ett flertal gånger. 1934 förstördes det i jordbävningen och har inte kunnat återuppbyggas i dess orginalskick. I dag finns bara 7 palatsgårdar kvar av de ursprungliga 99.

Vi begrundade Sun Dhoka eller gyllene porten som är ingången till 55-fönster palatset. Garunda, Vishnus farkost och den 4-hövdade och 16 armade guden Taleju Bhawani är de viktigaste skulpturerna i porten. Träsnideriet är Nepals förnämsta hantverk från medeltiden av Newari-folket. Utanför porten stod en gurka-soldat som vakt. Rajbandhari guidade oss förbi det höga Siddhi Lakshmi templet vars trappa bevakas av ett par hästar, elefanter, lejon och kameler och vidare ner genom trånga turistbutiks-kvarter ner till Taumadi Tol Torget, Bhaktapurs andra stora torg. Här begrundade vi det 30 m höga Nayatapola templet från 1702, Kathmandudalens högsta tempel i typisk Nepelesisk tempelstil som har inspirerat till "den typiska" kinesista arkitekturen. Dess trappa bevakas av de två berömda brottarna Jayamel och Phattu som ansågs ha styrkan av 10 män. Ovanför står två elefanter, två lejon, två mytologiska griper och överst två gudinnor, där varje par är 10 gånger starkare än de föregående. Inne i templet är finns den mystiska tantric guden Siddhi Lakshmi som bara får ses av tempelprästerna. Guden återbildas även i de 108 träsniderierna runt taket.

Vid torget står även det tre-takade Bhairabnath templet tillägnad den fruktade Bhairab, som kan anta hela 64 manifestationer. Efter att ha begrundat dessa tempel och gatuförsäljningen lotsade oss Rajbandhari genom smala gator ner till "pottery-square" där man tillverkade lergods av allehanda slag. Genom ännu trängre gator leddes vi tillbaka till Dubar square där vi fick 30 minuter att utforska torget på egen hand. Klockan 17 åkte vi vidare samtidigt som vi bevittnade hur man grymt avlivade en sjuk hund på torget.

Nästa plats var Pashupatinath, Nepals viktigaste hindu-tempel. Vi promenerade 5 minuter längs den heliga Bagmatifloden norrut tills vi kom till en av de populäraste kremeringsplatserna i Nepal. Direkt till vänster om oss, söderut längs floden låg fyra kremeringsbål där vanligt folk kremeras. På en plattform brändes just ett lik och fötterna stack lustigt fram ur lågorna. Norrut, till höger om bron låg de kungligas kremeringsbål. Här förberedde man just ett lik av en mer välbärgad genom att tvätta liket med oljor och bl.a. det heliga flodvattnet. Liktvättningen utfördes bara av män i de typiska vita sorgkläderna.

Vi hade en fin överblick över kremeringsplatserna och Pashupatinath templet där någon ceremoni just pågick. Man hörde munkar sjunga, trummor och trumpetstötter. Shiva är förstörelse och skapelseguden och kan anta många olika skepnader. Pashupati är en av Shivas fredfulla inkarnationer som herre över vilddjuren. Det är tillträdesförbud för icke-hinduer till templet så vi kunde bara på håll avnjuta det gyllene taket på den centrala pagodan omgivet av korrugerat plåttak och den gyllene treudden norr om templet.

Bakom oss på terrassen fanns små torn var och en innehållandes en lingam på en cirkulär pedestal, Shivas fruktbarhetssymbol, den äldsta anses vara från 500 eller 600-talet. På bron och runt omkring fanns en massa människor, sadust (heliga män, pilgrimer) och försäljare av offergåvor och blommor. I huset framför templet vistas gamla människor som väntar på döden. En ung fakir pockade på vår uppmärksamhet och efter allas samtycke fick han visa sina fakirkonster, bl.a. att lyfta 50 kg sten med ett för detta ej avsett organ samt slå en knut med organet. Både häpna och chockade över fakirens "förmåga", den "religiösa" stämningen över platsen med sjungande munkar, libbål och liktvättning, lukten av bränt kött och den fallande skymningen avrundade dagen i en mystisk stämning när vi promenerade tillbaka till bussen. På vägen tillbaka till hotellet verkade det som om hela stadens befolkning skulle tillbringa kvällen på gatorna, det myllrade av folk överallt. Det är befolkningens sätt att umgås och träffa folk, ute på gatan. Klockan 19.30 bordade oss för en god middag på hotellet. Återigen kändes det skönt att krypa till sängs med dagens alla intryck på näthinnan.

Dag 15: Torsdag 21 Mars: Kathmandu-Dehli

Efter en sedvanlig fin frukost kl. 8 stod förmiddagen fri för egna upptäckter i Kathmandu och Patan. Jag promenerade runt lite i Patan, och staden höll just på att vakna upp och förbereda sig för en ny hektisk och livlig dag. Patan Dubar Square är liksom den i Kathmandu och Bhaktapur belamrad med tempel och försäljare.

Kring lunch som vi intog på egen hand, hade de flesta återvänt och vi inväntade utcheckningen kl. 14.00 ute i trädgården eller i swimmingpoolen. Vädret var fortfarande disigt och dolde bergen men solens strålar värmdes skönt. Kl. 13.50 kom bussen som skulle ta oss till flygplatsen. Med hjälp av Yeti-agenterna gick incheckningen snabbt och smidigt förutom att vi hade 66 kg övervikt gemensamt. Ett utslag av det febrila handlandet kanske. Efter att ha förhandlat om "lämpligt pris" och skramlat ihop nödvändig summa kunde vi avsluta incheckningen och borda planet 16.00.

Vi flög med Indian Airlines flight IC814, en Airbus A32 och serverades ett mindre mål av köttbullar, grönsakspiråg och potatismosbullar och kunde få en sista anblick av Himalayas snöklädda toppar. Efter 1 timme och 15 minuter landade vi 17.50 i New Dehli där Yourneys personal fraktade oss till Park Hotel. På hotellet var även gästerna på TEMAs stora

Indienrundresa som hade haft en mindre rolig tur där alla drabbats av "Dehli-belly". Denna gång fick vi plats på Park Hotell och kunde avnjuta en indisk buffémåltid igen kl. 20.30. Efter tacktal och en repris på framförandet (denna gång bättre inövad) av "Jag är en TEMA guide", var det dags att ta avsked, några av oss skulle åka redan kl. 06 på morgonen.

Dag 16: Fredag 22 Mars: Dehli-Skandinavien

Vi som skulle iväg med tidiga transfern fick en spartansk frukost 5.30 och åkte iväg till Indira Gandhi Airport vid 06.00. Övriga lämnade hotellet 09 och jag kan bara hoppas att er hemfärd gick bra utan övernattnig i Helsingfors.

Jag vill avsluta med ett STORT TACK till er alla i "tekno-gänget" för en alldeles speciell och underbart trevlig Nepalresa.

Kom ihåg:

NAMASTE, världen är liten, kanske vi ses någonstans någon gång.

Med Varma Hälsningar

Hansi Gelter

P.S: Här är min, Nimas och Sherpas adresser.

| | |
|-----------------|-------------------------|
| Hansi Gelter | Nima Nurbu Lama |
| Blodstensv.17 | Bouddha Kumari Gal |
| 752 58 Uppsala | Chai 1-108 P.O. -2636 |
| tel: 018-542912 | Kathmandu, Nepal |
| (F.o.m 960501) | tel: (Kathmandu)-470781 |
| Docentvägen 259 | |
| 977 52 Luleå | |

| | | |
|-------------------------|-------------------|--------------------------------|
| Bhote Kaji Sherpa(munk) | Lakpa Lama | Pemba Sherpa (smal, röd mössa) |
| Block Nocha: 1-597 | c/o Nima N. Lama | Yeti Travels |
| Boudha Tusal | Cha 1-108 | P.O. No 6501 |
| Kathmandu, Nepal | Kumarigal, Boudha | Kathmandu, Nepal |
| | P.O. No 2635 | |
| | Kathmandu, Nepal | |

| | | |
|-----------------------|-----------------------|------------------------|
| Pasang Sherpa (yngre) | Pasang Sherpa (äldre) | Jetha Basnet (knubbig) |
| Bl No 1-597 | P.O. Box 1434 | P.O. Box 1434 |
| Boudha, Tusal | Kathmandu, Nepal | Kathmandu, Nepal |
| Kathmandu, Nepal | | |

Jag är en TEMA Guide!
Mel. Shejk of Arabee

Jag är en TEMA guide / TEMA guide, TEMA guide
med hästsvansen på svaj / på svaj, på svaj
Jag vill till Annapurnas topp / topp, topp, topp
men kommer inte ända opp / opp, opp, opp
Jag vill till Annapurnas topp
men det är nåt som säger stopp.

Det är nåt som tar emot / tar emot, tar emot
vet inte vad för fel jag gjort / fel jag gjort, fel jag gjort
vid trekking blir jag alltid sist / alltid sist, alltid sist
men kroppen den känns ändå frisk / ändå frisk, ändå frisk
+ repris

Jag gillar biologi / biologi, biologi
är expert på blommor och bi / blommor och bi, blommor och bi
lär även ut ekologi / ekologi, ekologi
och får oss på kretslopp tänka i / tänka i, tänka i
+ repris

Ni skulle se mitt gula tält / gula tält, gula tält
som står på Gorepanis fält / fält, fält, fält
den står där under en gran / under en gran, under en gran
och doftar liksom fan / liksom fan, liksom fan
+ repris med "själva djävulen"

Men snart jag kan pusta ut / pusta ut, pusta ut
för nu är resan snart slut / slut, slut, slut
Jag längtar hem till min säng / hem till säng, hem till säng
och slippa detta hemska gäng / hemska gäng, hemska gäng
för snart så reser jag hem
och är hemma wochen fem.

ARTLISTA

Växter och djur är ordnade i den ordning de observerades under resan.

DÄGGDJUR

| | | |
|---------------|---------------------------|----------------------------|
| jordekorre | Fivestriped Palm Squirrel | <i>Funambulus pennanti</i> |
| resus makak | Rhesus Macaque | <i>Macaca mulatta</i> |
| vanlig langur | Common Langur | <i>Presbytis entellus</i> |

FÅGLAR

| | | |
|---------------------------------|--------------------------------|--------------------------------|
| halsbandsparakit | Rose-ringed Parakeet | <i>Psittacula krameri</i> |
| klippduva | Blue Rock Pigeon | <i>Columba livia</i> |
| turkduva, turkerdue | Collared Dove | <i>Streptopelia decaocto</i> |
| brun glada, brun glente | Black Kite | <i>Milvus migrans</i> |
| brun myna | Common Myna | <i>Acridotheres tristis</i> |
| kohäger, kuhegre | Cattle Egrette | <i>Babulcus ibis</i> |
| huskråka | House Crow | <i>Corvus splendens</i> |
| silkeshäger, silkehegre | Little Egret | <i>Egretta garzetta</i> |
| svart drongo | Black Drongo | <i>Dicrurus adsimilis</i> |
| ormvråk, musevåk | Common Buzzard | <i>Buteo buteo</i> |
| tornfalk, tårnfalk | Common Kestrel | <i>Falco tinnunculus</i> |
| stäppörn | Stepp Eagle | <i>Aquila nipalensis</i> |
| grågäms | Eurasian Black Vulture | <i>Aegypius monachus</i> |
| gåsgäms, gåsegribb | Eurasian Griffon Vulture | <i>Gyps fulvus</i> |
| himalaya träskata | Himalayan Tree Pie | <i>Dendrocitta formosae</i> |
| pilfink | Eurasian Tree Sparrow | <i>Passer montanus</i> |
| himalayahussvala | Nepal House Martin | <i>Delichon nipalensis</i> |
| lamgäms, lammegribb | Lammergeyer | <i>Gypaeus barbatus</i> |
| smutsgäms | Scavenger Vulture | <i>Neophron percnopterus</i> |
| brun strömstare, brun fossekall | Brown Dipper | <i>Cinclus pallasii</i> |
| gärdsmyg | Winter Wren | <i>Troglodytes troglodytes</i> |
| svart rödstjärt | Black Redstart | <i>Phoenicurus ochruros</i> |
| liten klyvstjärt | Little Forktail | <i>Enicurus scouleri</i> |
| djungelkråka, djungelkråke | Jungle Crow | <i>Corvus machrorhynchos</i> |
| bergtrast | Plain-backed Mountain Thrush | <i>Zoothera mollissima</i> |
| svartryggad klyvstjärt | Black-backed Forktail | <i>Enicurus scoulen</i> |
| himalayagäms | Himalayan Griffon Vulture | <i>Gyps himalayensis</i> |
| talgoxe, köttmeis | Great Tit | <i>Parus major</i> |
| svarthuvad sibia | Black-capped Sibia | <i>Heterophasia capistrata</i> |
| gul näbbad blåskata | Yellow-billed Blue Magpie | <i>Cissa flavirostris</i> |
| vitfläckad fnittertrast | White-spotted Laughing Thrush | <i>Garrulax ocellatus</i> |
| kungsfågel | Goldcrest | <i>Regulus regulus</i> |
| vitbröstad fnittertrast | White-throated Laughing Thrush | <i>Garrulax albogulans</i> |
| Svarthuvad törnskata | Black-headed Shrike | <i>Lanius schach</i> |
| Gulärta | Yellow-headed wagtail | <i>Montacilla citreola</i> |

| | | |
|------------------------|--------------------------|------------------------------|
| Kungsfiskare | Common Kingfisher | <i>Alcedo atthis</i> |
| Verditerflugsnappare | Blue Verditer Flycatcher | <i>Muscicapa thalassina</i> |
| Berg dvärguv | Mountain Scops Owl | <i>Otus spilocephalus</i> |
| Asiatisk sparvuggla | Barred Owlet | <i>Glaucidium cuculoides</i> |
| Nattskärre | Jungle Nightjar | <i>Camprimulgus indicus</i> |
| Orangebröstad lövfågel | Orange bellied leaf bird | <i>Phylloscopus pulcher</i> |
| Duvhök | Cresed Goshawk | <i>Accipiter trivirgatus</i> |
| Svartvingad glada | Black winged Kite | <i>Elanus caeruleus</i> |

1. VÄXTER (nepaliska namn inom parentes)

| | | |
|-----------------------------------|--|----------------------------------|
| tulipanträd | | <i>Erythrina sticta</i> |
| lampborte | Bottle-brush Tree (kalki pur) | <i>Callistemon citrinus</i> |
| eukalyptus | Gum (masala) | <i>Eucalyptus sp.</i> |
| rumsakacia | Acacia (khair) | <i>Albizia sp.</i> |
| kastanj | Chestnut (dhalay katus) | <i>Castanopsis indica</i> |
| bayanträd, banyantre | Bayan (bahar) | <i>Ficus bengalensis</i> |
| pipalträd, pipaltre | Pipal (pipal) | <i>Ficus religiosa</i> |
| papaya | | |
| nepal-al | Alder (utish) | <i>Alnus nepalensis</i> |
| benjaminfikus | | <i>Ficus benjamina</i> |
| eldkrona | (maringe) | <i>Lantana camara</i> |
| blomma-för-dagen | Morning Glory (atiwala) | <i>Ipomoea purpurea</i> |
| änglatrumpet | Thorn Apple (dhaturo) | <i>Datura stramonium</i> |
| agave | Century Plant | <i>Agave sp</i> |
| törel "high chaparal" | (siundi) | <i>Euphorbia royelana</i> |
| törel "kristi-törnekrona" | Crown Of Thorns | <i>Euphorbia milii</i> |
| hibiskus | | <i>Hibiscus rosa-sinensis</i> |
| julstjärna | Poinsettia | <i>Euphorbia pulcherrima</i> |
| "blå kärringtand", blå tiriltunge | | <i>Parochetus communis</i> |
| "klocknässla" | | <i>Pteracanthus urticofolium</i> |
| "himalaya-ek", "himalayaeik" | Buk Oak (bansi) | <i>Quercus lamellosa</i> |
| ek, eik | Wolly Oak (sano baanjh) | <i>Quercus lanuginosa</i> |
| trädrhododendron | (lali gurans) | <i>Rhododendron arboreum</i> |
| berberis ,berberis | Berberry (ban chutro) | <i>Berberis aristata</i> |
| "himalaya-björnbär" | | <i>Rubus hoffmeisterianus</i> |
| "himalaya-brännässla" | | <i>Urtica hyperborea</i> |
| körsbärsträd, kirsebaer | Himalayan Wild Cherry (piayun) | <i>Prunus cerasoides</i> |
| himalaya-popel | Himalayan Poplar (bangikot) | <i>Populus ciliata</i> |
| vassgräs | | <i>Thysanolaena maxima</i> |
| bambu | Male Mambu (malbans) | <i>Dendrocalamus strictus</i> |
| gautheria | | <i>Gautheria fragrantissima</i> |
| "kattfot" | | <i>Anaphalis margaritacea</i> |
| huvudormrot | | <i>Persicaria capitata</i> |
| osbeckia | (seto chulesi) | <i>Osbeckia nepalensis</i> |
| johannesört | St. John's Worth | <i>Hypericum elodeoides</i> |
| backsmultron, markjordbaer | | <i>Fragaria nubicola</i> |
| chirtall | Long-leaved (or Chir) Pine (chote salla) | <i>Pinus roxburghis</i> |

| | | |
|---------------------------------|---------------------------|------------------------------------|
| "ljus flockskära" | | <i>Saussurea albescens</i> |
| opuntiakaktus | Pickly Pear (hathikan) | <i>Opuntia monachanta</i> |
| gul lindenbergia | | <i>Lindenbergia grandifolia</i> |
| elsholzia | | <i>Elsholzia fruticosa</i> |
| "himalaya-kattmynta" | | <i>Nepeta clarkei</i> |
| Blå kattmynta | | <i>Mentha longifolia</i> |
| "malört" | | <i>Artemisia dubia</i> |
| "röd syska" | | <i>Stachys</i> sp. |
| primula | | <i>Primula denticulata</i> |
| krypviva | | <i>Primula reptans</i> |
| gullris | | <i>Seneccio</i> sp |
| gul jordrök | | <i>Cordyialis govaniana</i> |
| mahonia | (jamne mandro) | <i>Mahonia napalensis</i> |
| "hedblomster" | | <i>Gnaphalium</i> sp. |
| "indisk lin" | | <i>Reinwardtia indica</i> |
| "vit clematis" | | <i>Clematis acuminata</i> |
| berberis | Berberly (chutro) | <i>Berberis erythroctada</i> |
| blå gautheria | | <i>Gaultheria fragrantissima</i> |
| papperstibast (dahl) | Paper Dapne (kagat pate) | <i>Daphne papyracea</i> |
| ljusviolett tibast | | <i>Daphne bholua v. glacialis</i> |
| himalaya ceder | Himalayan Cedar (devdaru) | <i>Cedrus deodara</i> |
| gul harsyra | | <i>Oxalis corniculata</i> |
| dvärglummer, dvergjamne | | <i>Selaginella</i> sp |
| tistel | | <i>Cirium verutum</i> |
| nervbladig buske | | <i>Lindera pulcherrima</i> |
| skägglav | | <i>Usnea</i> sp. |
| kannväxt | | <i>Arisaema nepelhades</i> |
| trädorkidee | | <i>Pleione humilis</i> |
| liten gentiana | | <i>Gentiana ornata</i> |
| violettlilja | | <i>Viola canescens</i> |
| balsamin | | <i>Impatiens urticifolia</i> |
| | | <i>Pogostemon berigalensis</i> |
| orbunksträd | Tree Fern | <i>Cythea spinulosa</i> |
| | | <i>Asystasia macrocarpa</i> |
| liten vit/lila trebladig blomma | | <i>Mazus surculosus</i> |
| gul compositae | | <i>Gnaphalium affine</i> |
| | | <i>Crassocephalum crepidioidea</i> |
| violettlilja compositae | | <i>Eupatorium odoratum</i> |
| | Dhainyaro | <i>Woodfordia frutinosa</i> |